Commissie Bos, Subcommissie II (Van de Financiën)
NA Commissie Herziening Grondwet 1914-1916, inv.nr. 2.

Voorzitter de Heer De Meester.
Aanwezig: de Heeren Van der Molen, Ketelaar en Ter Laan, en de secretaris De Jonge.
Afwezig: de Heer Van Veen, wegens ongesteldheid.

Kort overzicht van het verhandelde en de besluiten der vijfde vergadering, gehouden op Woensdag 24 Februari 1915, te 7½ uur, in het gebouw der Tweede Kamer.

De notulen der 4de vergadering worden door den Secretaris voorgelezen en door de leden goedgekeurd.

De Voorzitter acht het het regelmatigst thans de salarissen der schoolhoofden te bespreken, vervolgens de vraag te behandelen, of er verschil in wedde-regeling zal zijn voor de onderwijzers en de onderwijzeressen, daarna vast te stellen, welke de salarisregeling zal zijn voor onderwijzers met de nieuwe bevoegdheid, en ten slotte, welke regeling ware te treffen voor u.l.o. en m.u.l.o.
De Heer Ter Laan vraagt allereerst, of het genoemde bedrag van *f*200,- voor de hoofdakte vaststaat?
De Voorzitter constateert, dat alle leden zich daarmede kunnen vereenigen.
De Heer Ketelaar wijst in verband hiermede er op, dat in het vervolg geen verschil meer zal zal worden gemaakt tusschen de verplichte en de niet-verplichte hoofdakte.
Ook hiermede is de vergadering het eens.
De Voorzitter opent dan de beraadslaging over de bezoldiging der schoolhoofden.
Wenscht de vergadering voor hen eene afzonderlijke salarisregeling gelijk thans in de wet is neergelegd, dan wel eene toelage boven de onderwijzerswedde?
De Staatscommissie in pleno voelde het meest voor het laatste denkbeeld.
De Heer Ter Laan acht toekenning van eene toelage voor het hoofdschap wegens het meer- en ander werk van den titularis het meest gewenscht.
Evenzoo de Heer Van der Molen, die het tegenwoordig systeem niet goedkeurt.
Vermits ook de Heeren Ketelaar en de Voorzitter zich voor eene toelage verklaren, is dit besluit met algemeene stemmen genomen.
De Voorzitter stelt daarop de vraag, hoe hoog die toelage zal zijn, en of er verschil zal worden gemaakt in het bedrag, naar gelang het hoofd b.v. woont in Amsterdam of in eene gemeente van lagere klasse.
De Heer Ketelaar vindt het het billijkst, als de toelage bepaald wordt naar rato van het getal schoolgaande kinderen.
De Voorzitter wil dit denkbeeld met dat van de woonplaats combineeren, waarbij ook de vraag aan de orde is, of het hoofd zal hebben eene vrije woning of eene toelage voor het gemis daarvan.
De Heer Ter Laan zou het stelsel van eene vrije vorming, vooral voor kleine gemeenten van belang, wel willen handhaven.
De Heer van der Molen zou eerder het stelsel willen omkeeren, en een zeker bedrag van de toelage voor het hoofdschap aftrekken, als het hoofd eene ambtswoning bewoont.
De Voorzitter wijst er op, dat in het aangenomen stelsel de salarissen door het Rijk zullen worden betaald; als dus de gemeente eene ambtswoning verschaft zou zij door het hoofd te betalen huursom wel eens zeer hoog kunnen bepalen, daarom behoort

deze, van de toelage af te trekken huurwaarde, door Gedeputeerde Staten te worden vastgesteld.
De vergadering vereenigt zich algemeen met dit denkbeeld.
De Heer Ter Laan merkt op, dat ter bepaling van het bedrag der toelage van het hoofdschap een groote factor gelegen is in het meer- en ander werk dat het hoofd te doen heeft naar gelang het aantal kinderen.
De Heer Van der Molen acht het element van de grootte van de school moeilijk te verwerken.
Spreker zou in de toelage alleen willen doen uitkomen de hoogere ambtelijke positie van het schoolhoofd boven de onderwijzers, doch een verschil maken volgens de 4 reeds meermalen genoemde rubrieken en desnoods met eene kleine stijging gedurende bijv. 10 dienstjaren als hoofd.
De Heer Ketelaar wijst er op, dat men reeds nu verschil maakt naar het aantal leerlingen; zoo heeft men de z.g.n. enkele en dubbele scholen. Met een groei van de toelage naar gelang van diensttijd zou spreker zich echter niet kunnen vereenigen. Evenwel is dit punt voor hem niet van overwegend belang ter bepaling van zijn stem over de voorstellen.
De Heer Ter Laan stelt in het licht, dat het aangenomen stelsel voor de onderwijzersjaarwedden door de Subcommissie algemeen werd goedgekeurd. Nu behoort daarboven slechts eene toelage voor het hoofdschap gegeven te worden, welke toelage voor alle gemeenten dezelfde kan zijn, vermits het verschil ten aanzien van de gemeenten reeds is opgenomen in het verschil in standplaatstoelage voor de onderscheidene groepen van gemeenten. Zooals tegenwoordig de regeling voor de schoolhoofden is, komt daarin bovenal de machtspositie tot erkenning. In Den Haag bijv. is het verschil in maximum tusschen een onderwijzer en een hoofd *f*1050,- en dit is veel te groot z.i. In het nieuwe systeem is er geen verschil naar gelang van de gemeenten noodig, wel zou spreker kunnen mede gaan met een verschil naar gelang van het aantal kinderen; zelfs zou hij het wel gewenscht achten het bedrag van het aantal klassen te doen afhangen.
De Heer Van der Molen herinnert er aan, dat de aangenomen regeling het tractement bepaalt óók van den onderwijzer met de minste praestaties. Uit de goede onderwijzers gaat men nu het hoofd zoeken, en daarom mag de factor "geschiktheid" ook medespreken in het bepalen van het bedrag der toelage.
De Voorzitter zou beide denkbeelden (grootte der gemeenten en grootte der scholen) willen combineeren. Na eenige bespreking besluit de vergadering tot de volgende <u>drie</u> rubrieken van scholen:
I van 90 leerlingen of minder,
II van 91 tot 200 leerlingen, en
III van meer dan 200 leerlingen.
Daarnaast worden dan de gemeenten in de reeds meergenoemde 4 rubrieken volgens de tabel der personeele belasting verdeeld.
Met algemeene stemmen wordt dit denkbeeld aanvaard.
De Voorzitter stelt dan voor de volgende schaal voor de toelage voor het hoofdschap:

categorie van school:	I	II	III
klassepers. belast. 9,87	*f*200	*f*300	*f*400
" " " 6,5	*f*300	*f*400	*f*500
" " " 4,3	*f*400	*f*500	*f*600
" " " 2,1	*f*500	*f*600	*f*700

De Heer Ketelaar vindt het systeem wel goed, maar de bedragen wat hoog.

De Heer Ter Laan wil aangeteekend zien, dat hij tegen het voorstel van den Voorzitter is. Nochtans zal spreker het met den Heer Van Veen nauwkeurig nagaan. Daartoe is echter noodig dat de hiermede in verband staande toestanden ter plaatse worden nagegaan, weshalve spreker vraagt, hoe de Subcommissie er over zou denken als de beide Heeren daartoe een bezoek brachten aan enkele typen van gemeenten.
De Voorzitter laat dit aan de gezamenlijke beslissing van de Heeren Ter Laan en Van Veen over. De Voorzitter stelt thans aan de orde de vraag, of er verschil zal behooren te worden gemaakt tusschen de tractementen van de onderwijzers en de onderwijzeressen.
Spreker herinnert er aan, dat in den regel de onderwijzer op zekeren leeftijd zal zijn hetzij gehuwd, hetzij kostwinner, terwijl dit bij de onderwijzeres, die bij het onderwijs blijft, uitzondering zal zijn. Naar sprekers gevoelen zouden, wegens de geringere behoeften, de periodieke verhoogingen niet zoo hoog opgevoerd behoeven te worden als voor de onderwijzers.
De Heer Ketelaar zegt, dat als dit de maatstaf zal zijn, men ook den ongehuwden onderwijzer, die niet tevens kostwinner is, niet zoo hoog zou moeten bezoldigen.
De Heer Ter Laan erkent, dat er wel een argument zit in hetgeen de Voorzitter zegt, maar principieel staat spreker op het standpunt van gelijke bezoldiging.
De Heer Van der Molen is het met den Voorzitter eens, en stelt voor, om de periodieke verhoogingen voor de onderwijzeressen zonder akte aldus te regelen, dat zij komt tot de volgende maxima
*f*1000,-
*f*1150,-
*f*1275,-, en
*f*1400,-
De Voorzitter kan zich hiermede wel vereenigen, en vindt het ook een brug om te komen tot een billijke regeling van de salarissen voor kloosterlingen, die geen periodieke verhoogingen zullen ontvangen. De standplaatstoelage zou echter dezelfde moeten zijn voor de onderwijzeressen als voor de onderwijzers.
De Voorzitter wil thans de bespreking openen over de tractementsregeling van hen, die volgens de nieuwe opleiding bevoegd zullen zijn.
De Heer Ketelaar wijst er op, dat volgens het voorstel van Subcommissie IV deze leerkrachten bevoegd zullen zijn om onderwijs te geven in de drie moderne talen.
De Heeren Ter Laan en Van der Molen verwachten daarvan niet veel. Bovendien, zegt de Heer Van der Molen, zal die salarisregeling beter later worden vastgesteld, omdat de onderwijzers volgens de nieuwe bevoegdheid er niet zoo spoedig zullen zijn.
De Heer Ketelaar betwist dit. Wie eene H.B.S. met 3 j-c heeft gevolgd, kan na 5 jaar de nieuwe opleiding hebben doorloopen. Dus na 5 jaar kan de eerste worden afegeleverd.
De Heer Van der Molen merkt op, dat die onderwijzer dan gelijk staat met iemand die de hoofdakte heeft, hij kan dus die toelage krijgen, en begint met *f*800,-.
De Heer Ketelaar toont aan, dat hij dan lager bezoldigd zou worden dan volgens de oude bevoegdheid.
De Heer Ter Laan wil, ook om er niet telkens een debat in de Kamer over te hebben, thans de regeling compleet maken.
Ook de Heer Ketelaar is hier voor. Men kan z.i. zoodanigen onderwijzer dan tevens de eerste verhooging geven, daar hij op 21-jarigen leeftijd is afgeleverd. Hij begint dan met *f*900,- In 11 jaar is hij dan op zijn maximum van *f*1400,-.
De overige Heeren vereenigen zich hiermede, zoodat deze regeling is aangenomen.

De Voorzitter bespreekt thans den afslag voor u.l.o. en m.u.l.o., en wil voor elke akte ƒ100,- geven, wanneer in dat vak aan die school onderwijs wordt gegeven.
De Heer Van der Molen vindt ƒ100,- te gering; spreker stelt voor ƒ150,- omdat men voortaan alleen de 3 taalakten kan behalen, daar de akte voor wiskunde opgenomen is in de nieuwe opleiding.
De Heer Ter Laan kan er zich wel mee vereenigen, al vindt hij ƒ100,- voldoende. Andere akten, als bijv. voor land- en tuinbouw zijn alleen te bezoldigen als de onderwijzer er zelf les in geeft.
De Heer Van der Molen zou gaarne eene opgave hebben van de tegenwoordige onderwijzers met het aantal hunner dienstjaren om de kosten van deze voorstellen te berekenen.
De Voorzitter sluit hierop de vergadering tot nadere bijeenroeping.